Бр. 103 У Новом Саду, у понедељак 12. (25.) маја 1914. Година XLIX.

„Застава“ излази сваки дан, изузев осим недеље и празника.

Цена је за Угарску, кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље, за један месец 2 круне и 70 потура, а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пет.

ЗАСТАВА

За ситне плаћа се 12 потура од сваке прве сваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ налазе се у кући Јована Чавића, у Змајевој улици број 6. (прам жел).

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пет.

Лист српске народне радикалне странке (Вечерњи лист.) Издање „Рада“ дион. друштво у Руми.

Гробари српске автономије.

Свршено је. Догодило се оно чега смо се бојали и што смо хтели нешто по то да избегнемо. Српска самостална странка напустила је удружене српске народне странке, јер је то од ње захтевао гроф Тиса, који је данас вођа, господар и учитељ (tu duca, tu signor e tu maestro) српске самосталне странке. Самостална странка неће у борбу са српским народним странкама за успоставу драгоценом крвљу наших предака стечене автономије, него хоће у изборе са мунговима, подрепашима и натарошима, и хоће да јој они помогну да дође до већине у српском народно-црквеном сабору, па да она уреди српску автономију. Жалосно ће то бити уређење српске автономије, коме ће да претходи нечувено насиље на изборима, јер самостална странка против удружених српских народних странака може добити већину само помоћу Тисиног и Шкерлецовог насиља. Самостална странка се и 1910. године приликом избора за наш српски народно-црквени сабор послужили насиљем државних и земаљских власти, па ће ту помоћ и данас добити, јер она сила, која им је пре четири године помогла да дођу до већине и допустила, да на онако беспримерно незаконат начин обаве верификацију саборских посланика, та сила ће им и данас помоћи, да што дубље брату око ископају, те да што пре нестане и једних и других. Овај најновији *издајнички* поступак представника српске самосталне странке доводи нас до тога закључка, да ти представници, да те вође, или нису Срби, или су толико халапљиви за влашћу, да ће за њену љубав да жртвују и најдрагоценије благо овостраног српског народа, његову српско-народно-црквену автономију, само да дођу до власти. И Вук Бранковић се изговарао, да је у одсудном часу завео своје тешке коњанике за Голеш-планину само зато, да спасе Српству што се још спасти дало. И српска самостална странка се изговара, да је она напустила удружене стрпске народне странке само зато, да може већ једном средити српску народно црквену автономију. *Издајничка посла!* Тиме хоће народу да саспу прашину у очи, те да не види, како се самостална странка за љубав политичке власти, која им се ставила у изглед, одрекла свога савезника хрватске странке права, а за љубав автономне власти, која им се сада ставља у изглед, напустила борбу за успоставу српско-народно-црквене автономије и одвела своју војску за Голеш планину. *Али ученици и савезници босанског злогласног Димовића не могу и не смеју друкчије да раде, јер би иначе изгубили благовољење грофа Тисе и мађарске владе.* Но варају се само сталска господа ако држе, да је српски народ толико ниско пао, па да ће на изборима дати своје поверење гробарима српске автономије и Српства.

Гамбета.

Политички положај у Србији.

— Брзојавни извештај „Застави“. —

Р. — Београд, 11. (23.) маја.

Седница српске народне скупштине, одржана у суботу, показала је да ће опозиционе странке повести пасивну опструкцију, да неће долазити на скупштинске седнице. То сведочи и изјава Милорада Драшковића, коју је дао у име целокупне опозиције. После те изјаве говорили су министри Пашић и Стојан Протић и радикални посланик Настас Петровић, који су изјавили, да ће скупштина и без опозиције продужити рад, јер владина странка броји 87 посланика, што омогућава рад у скупштини. Влада ће према тим министарским изјавама продужити рад и изнеће на решавање неколике хитне законске предлоге, а ако после мора ићи на изборе, употребиће данашње држање опозиционих странака као изборну паролу.

Одмах по свршеној седници, која је трајала до 11 сати пре подне, радикални посланици имали су своју седницу у дворани народне скупштине, на којој је решавано о даљем држању владе и њене већине према опозицији у скупштини. Решено је, да се нико од владиних посланика не удаљује из Београда, док трају скупштинске седнице.

Седница радикалног посланичког клуба продужена је у суботу од 5 до 7 сати по подне у дворани народне скупштине. Председавао је прота Милан Ђурић, а били су присутни сви чланови владини. Расправљало се о томе, шта да се ради, ако опозиција буде продужила опструкцију. Пала су три предлога. Један је био, што га је помагало десетак посланика, да скупштина ради, па ма какво било даље држање опозиционих странака. Једна трећина је заступала гледиште, да се седнице одложе за неко време, ако опозиција не буде престала са опструкцијом. Трећи је предлог, што су га заступали остали посланици, да се од краља тражи мандат за распуштање скупштине и расписивање нових избора. Но ако буде наступео тај трећи случај, онда се велика народна скупштина неће ни сазивати.

Јутрос, у недељу, у 9 сати самостални радикали су известили посланике либералне странке, да ће наставити опструкцију у народној скупштини. Либерали су одговорили, да они то одобравају и да ће их помоћи. Напредњаци су такође изјавили, да ће опструјисати са самосталцима и либералима. Четврт сата доцније отпочела скупштинска седница. Опозициони посланици нису били у почетку, али кад се прешло на дневни ред, дошли су сви. Милорад Драшковић, посланик млађих радикала, изјавио је у име опозиције, да они неће присуствовати ни на тој скупштинској седници и после те изјаве изашла је из скупштине сва опозиција. Скупштина је продужила рад до 12 сати пре подне.

После подне у 4 сата била је министарска седница, на којој је решавано о даљем владином држању. Један од врло угледних посланика, који је био и министар, изјавио је вашем дописнику, да скупштина неће бити распуштена, него само одложена на неизвесно време.

Народни збор у Сенти.

Јуче после подне одржан је у Сенти народни збор, који је био сјајно посећен. То је био први српски збор у Сенти. У њему су осим Сенћана учествовали Срби из Аде, Мола, Ст. Бечеја, Мађарске Кањиже, Мартоноша, Јозефова, Чоке, Турске Кањиже, Тисасентиклуша и других места. На збору су била три свештеника, многи учитељи, др. Сима Лолин из Мола, др. Душан Јојкић из Ст. Бечеја и други. Сенћани су госте дочекали на железничкој станици и допратили у варош. На збору је било преко 1000 душа.

Збор је одржан у црквеној порти. У име сазивача отворио је збор др. Владимир Лудајић, адвокат сенћански, значајним говором, у којем је обележио значај наше автономне борбе и сазваног збора. На његов предлог изабрат је за председника једногласно Милош Николић из Сенте, за потпредседника Марко Еремић из Мартоноша и Андрија Вуков из Сенте, за перовође Аксентије Живановић учитељ из Мађ. Кањиже и Мита Стојачић учитељ из Мартоноша. Политичку власт заступао је Бела Комароши, велики капетан.

Говорили су др. Стева Малешевић и др. Коста Хаџи из Новога Сада, др. Жарко Јакшић из Велике Кикинде, Јаша Мркшић из Аде и Мита Клицан из Новога Сада. Сви су говори саслушани пажљиво и често прекидани бурним одобравањем. Др. Стева Малешевић приказао је историју српског народа у овим крајевима и значај наше автономије, а додирнуо је и неверство самосталне странке у борби за автономију. Др. Коста Хаџи говорио је о значају наше политичке борбе и потреби једнодушног отпора српског народа на политичком пољу. Др. Жарко Јакшић оштро је осудио поступак угарске владе, епископата и Срба посланика мунговске странке, па позвао народ да истраје у борби уздајући се у своју снагу. Јаша Мркшић је врло лепо сравнио нашу автономију са кошницом, а народну борбу са радом пчела. Мита Клицан је изнео зашто је укинута наша автономија споменувши беочинску кају и манастирску уредбу, затим је говорио о државној политици и стварању Албаније и нагласио, да ниједна странка није сама довољно јака да извојује автономију — него тек све странке, дакле цео народ.

После тога усвојена је одлука, којом се тражи успостава автономије и њено дозивљавање са обзиром на стечена народна права, опште бирачко право са тајним гласањем по општинама и демократска политика са решењем народносног питања одобрен је поступак радикалне, либералне и демократске странке, које су остале у заједници ради одбране автономије, а осуђено иступање самосталне странке из народне заједнице.

Затим је затворен збор, који је трајао пуна два сата. Запажено је, да је на збору било и доста женског света и да су женске остале на збору до краја пажљиво слушајући говорнике. Али запажено је и то, да председник црквене општине, Јован Вујић, није хтео да учествује на збору, због чега су многи огорчени и осуђују га. Он је радио да не буде збора, али је збор сјајно посећен и против његове воље, јер народ неће да слуша варијешке прохтеве. У вече је била заједничка вечера, на којој је пало више здравица. Др. Стеван Малешевић је здравио у име Сенћана гостима, др. Коста Хаџи Србима у Сенти, а Мита Клицан председнику збора, Милошу Николићу и осталим часницима.

Српски збор у Сенти изазвао је и пажњу Мађара. Тамошњи мађарски лист „Есетарташ“ донео је посебан чланак о збору и потпомагао захтев да се установи српска народна црквена автономија. Овај збор — тамо на мртвој стражи — био је од силног утиска и дигао је дух у народу.

Збор српске народне радикалне странке у Бешци.

Бешка, 11. маја.

У Бешци је био данас збор, који је протестовао против укидања српске народне црквене автономије, тражио успоставу њену и проширење њено, а ван тога осудио је *неродољубиво и неразложно иступање српске самосталне странке из заједнице удружених народних странака.*

Када је председник збора др. Ђорђе Красојевић у свом говору споменуо иступање самосталаца из заједнице, захорило се са

свију страна бурно: *Срам их било!* Не било их!

Збор је био у великој дворани гостионице црквене општине, која је била препуна, па и оближња соба. Било је народа из околине, а уживали смо у свештеницима, којих је било у врло угледном броју.

Збор је изабрао за председнике дра Ђорђа Красојевића и пароха Љубишу Милановића (из Саса). Говорили су др. Ђорђе Красојевић при отварању збора, а г. парох Милановић при затварању збора. Осим тога су говорили професор Милан Недељковић (Ср. Карловци), др. Стеван Добричић (Рума), др. Жарко Миладиновић (Рума), парох Дамјан Прерадовић (Голубинци), Јаша Томић (Нови Сад) и Жарко Ердељан, занатлија из Марадика. Говори су саслушани са великом пажњом и одобравањем и може се рећи, да је наше автономно питање расветљено са свију страна.

Овај збор заслужује да се опширније опише, јер нам је улио чврсту наду, да ће народ победити против „врага и супостата“ и да мора победити.

Хидегетијев лист о српској автономији.

„Сремске Новине“ доносе чланак о иступању самосталаца из народне заједнице, у којем тврди, *да ће се после Духова бирати посланици за српски народни црквени сабор, а сабор ће бирати патријарха.* Кад нови патријарх заузме место приступиће се уређењу српске народне црквене автономије. Иступање самосталаца из народне заједнице убрзаће решење о српској народној црквеној автономији.

Тако Хидегетијев лист, а и по томе се може знати, с ким су и чији су самосталци.

Догађаји на Балкану

Револуција у Албанији.

Оно што су предвиђали сви, који познају прилике у Албанији, то се догодило. Безвлашће у силом створеној Албанији отело је толико маха, да је кнез Вид са својом породицом морао да побегне из свога двора и да тражи уточишта на талијанском убојном броду. Европска дипломација, а у првом реду бечка, доживела је са том својом пркос творевином нечувену бруку. Али да је само то, па ни по јада, али ће несрећна Албанија бити извор још многим заплетима и трзавицама од недогледних последица. — Најновији извештаји из Албаније казују: У сусрет арбанашким устаима послани су одреди албанске жандармерије, који им нису могли одолети, те су усташи продрли под Драч. Кнез Вид је са својом породицом одмах побегао на талијански убојни брод „Мисурату“, како се тврди, по савету страних дипломата. Чланови међународне контролне комисије и стране дипломате изишли су на сусрет устаима, да чују шта желе. Усташи су тражили, да преговарају са самим кнезом Видом и кнез се био поново вратио на копно са својом пратњом. Али усташи нису хтели да пошљу своје изасланике у Драч, док им кнез не да писмену обвезу, да изасланике неће нико дирати. До преговора није још дошло, а како је положај опасан, то се кнез вратио на талијански брод. Чланови међународне комисије налазе се у Драчу. Усташи су пустили на слободу холандског капетана Сара, кога су били заробили. Кнежев двор у Драчу, по кнежевој молби, чувају талијански војници са убојних бродова. У Валони је мир. — Како из Пуља јављају, аустроугарски убојни брод Ст. Георг са две торпедњаче отпловио је под Драч. У Будимпешту је дошао албански посланик на бечком двору, да се саветује са министром Берхтолдом.

Сазонов о Балкану.

Руски министар спољних послова Сазонов говорио је у руској државној думи о спољној политици Русије. О Балкану је рекао, да Русија тежи да се на Балкану одржи мир и непристрано ће помагати све балканске државе, претпостављајући, да су и оне према њој искрене. Балканске државе повећале су своја земљишта, а сада треба да задобију љубав и поверење својих нових поданика, а треба и између себе да се сложе и зближе. Русија ће и даље бранити начело: Балкан балканским народима. — Даље је Сазонов истакао искрено пријатељство између Русије и Румуније, засведочено и посетом и дочеком румунског престолонаследника и његове породице у Петрограду. Ускоро ће се на румунском земљишту састати руски цар Николај са румунским краљем Каролом, што ће само још утврдити пријатељске везе између Русије и Румуније, што је у обостраном интересу. — О Албанији је рекао, да руска влада пажљиво прати тамошње догађаје, у колико они задиру у интересе суседних држава Албаније. Албанија се налази у положају, који граничи са безвлашћем.

Збор у Старом Сивцу.

На Спасов дан после подне у 2½ сата биће велики народни збор у Ст. Сивцу.

Позив на збор потписали су још и ови:

Бајша: Тоша Бранков, Стојан Шијачић, Стеван Радинић, Младен Благојчев и Павел Радинић.

Пачир: Тодор Лазић, учитељ, Ђука Поповић, Север Плавшић, Силвестер Мостарски, Цвета Видић, Максим Видић, Тима Видић, Сава Матаруга, Филип Видић, Светозар Цверкушић, Стеван Крстић, Мита Крстић, Светозар Ракић, Јова Утвић, Вукашин Утвић.

Читуља.

У Ковину је преминуо Јован Николић-Бата, тамошњи угледни грађанин, у 55 години живота свог. Покојник је био добар Србин и пристаница српске народне радикалне странке. Пре четири године изабрат је у ковинском срезу за посланика на српском народном црквеном сабору, али је тај избор самосталска већина уништила. Сахрањен је у суботу, 10. (23) маја о. г., уз многобројно учешће грађанства. Његову смрт оплакују удова Ленка, деца Бранко, Арон, Славко, Јованка и Олга и остала родбина. Ожалошћенима желимо утехе, а честитом покојнику лака била земља и вјечнаја памјат!

Забава више девојачке школе у Новом Саду.

Српска виша девојачко школа у Новом Саду приређује на Спасов дан после подне у 5 сати забаву с игранком у овдашњем грађанском стрелишту. Програм концерта је одабран. Ученице уз пратњу гласовира певају пет песама, говоре дијалог, приказују позоришну игру „Нова васпитачица“ и живу слику Српкиње на Косову с певањем и музиком. Затим долази игранка, која траје до поноћи.

Брзојави „Застави“.

Стигли 12 маја

Активирање резервних официра у Србији.

Београд. (Р.) У министарству војном се завршава преглед молби резервних официра, који на основу стечених права захтевају, да буду преведени у активне официре. Указ о њихову активисању биће израђен најдаље за неколико дана, а затим ће га војни министар, кад га саопће министарском савету, поднети краљу на потпис.

Срби досељеници са Галипоља.

Београд (Р.) Срби досељеници са Галипоља допутовали су у село Александрово, у скопљанском округу. Њима је уступљено село Бурађи, које се налази до Александрова и ту ће се населити. Досељеници су са собом донели звоно са своје цркве светог Илије из Барајница и све црквене иконе и сасуде Насељавање је већ отпочело.

Муслиманске општине у новим српским крајевима.

Београд. (Р.) Ових дана је српска влада решавала на својим седницама о оснивању муслиманских верских општина у новим српским крајевима, као што је то предвиђено уговором о миру између Србије и Турске. То питање није још коначно решено. Српска влада намерава одредити нарочиту комисију, која ће за владу израдити нарочити извештај о организацији свих општина, о избору главног муфтије и других муфтија и т. д. По свему изгледа, да ће тај посао бити поверен одбору за вакуфска добра.

Бугарски упад у Србију.

Београд (Р.) Пре неколико дана су покушале две бугарске комитске чете, да код Радовишта пређу на ново српско земљиште. Обе чете бројале су преко 40 људи. Њима су командовали бугарски активни официри. Четници су били преобучени у одело српских чобана. Одмах су опажени и српски погранични стражари су их одбили, а стражаре је потпомогло и српско погранично становништво тога краја.

Прослава рођен-дана румунског краља.

Београд. (Р.) У суботу је свечано прослављен у београдском румунском посланству рођен дан румунског краља Карола. У име краља Петра отишао је у посланство и честитао први краљев ађутант Штурм, а у име српске владе Никола Пашић.

Српске основне школе у Грчкој.

Београд (Р.) Србија ће ускоро отворати основне школе у Водени и Солуну. То чини на основу трговинског уговора, закљученог између Србије и Грчке.

Прослава св. Ћирила и Методија.

Београд. (Р.) Јуче је у свима црквама Србије старих и нових граница одслужена свечана литургија као на дан словенских апостола Ћирила и Методија. У београдској саборној цркви одслужена је архијерејска служба.

Преговори са цариградском патријаршијом.

Београд. (Р.) На идућој министарској седници расправљаће се о захтевима које је ставила васељенска патријаршија Србији као услов, да пристане на уговор. Драгомир Стефановић, делегат српске владе, који ових дана стиже у Београд, саопћиће подробно влади шта тражи патријаршија. На основу тога ће српска влада донети своје решење и дати Стефановићу упутства, на основу којих ће продужити преговоре са васељенском патријаршијом.

Београд (Р.) Данас у подне стиже делегат српске владе, Д. Стефановић. Враћа се с тога, што је цариградска патријаршија ставила таке услове, који се не могу примити. Ако патријаршија не буде попустила, преговори се неће наставити. Српска се влада нада, да ће у цариградској патријаршији бити увиђавности и да ће попустити.

Бугарски зајам.

Софија. (А. Л.) Бугарски министар финансија, Димитрије Тончев, путује кроз два дана у Берлин, да потпише уговор о зајму, што га Бугарска закључује у Немачкој. Услови, под којима Бугарска добива тај зајам, такови су, да ће врло мало добити у новцу, а остало све добива у оружном и железничком материјалу. Бугарска се за тај зајам обвезала, да поверилачкој финансијској групи даде читав низ врло скупих концесија. Бугарски листови говорећи о томе зајму тврде, да је ово трећи пут, како Тончев увлачи Бугарску у срамоту и понижење.

Револуција у Албанији.

Драч. Очекује се долазак усташих изасланика ради преговора са кнезом. Талијански војници чувају кнеза и талијанско посланство. Влада не ради. За кнеза нема опасности. Прве вести биле су претеране.

Рим. Есад паша стигао из Напуља овамо.

Издавалац: Мита Клицин.
Одговорни уредник: Мита П. Алексијевић

18 КОМАДА ЈУНАДИ,
од године и по, и од две године старих, особите феле, црвене и шарене боје.
Имам на продају.
Јунад се могу видити у штали у гостионици код „Мађарског Краља“ Нови Сад, футошка улица на ћошку.
709 3—3

За своју берберско фриверску радњу, потребујем вештог помоћника, који у радњу ступити може одмах. Плата је фикс 60 кр. месечно, зарада иначе добра. 773 1—1
Војин Добренов
Нови Сад, код Јелисавете.

!! ЛАНДАУЕР !!
за хотелијере, у врло добром стању, **продаје се одмах.** — Упитати код 717 2—3
ПЕРЕ ЕНГЕЛХАРТА,
Митровица — Срем.

Божија Реч
свето писмо на разним језицима, добија се код потписаног, и поштом уз поузеће разашиље, издања по Кр. 1·20, 2·60, 4·— 682 4—12
Г. Шашић
Нови Сад (Ujvidék) Телечки ул. 26.

ПАПУЧАРСКО-ЦИПЕЛАРСКА ФАБРИКА
РОЖЕ ЂУЛЕ у Будимпешти
потребује више папучарских радника. Зарада је добра. Нека се пријаве на адресу
693 4—4 ifj. Rózsa Gyula
Budapest, VII. Dohány-u. 17—18.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.